

Dva adjunkta.

Humoreska.

Spisal Janko Kersnik.

Vsak vé, kako živimo po naših malih mestih in trgih, kjer poleg domačih meščanov in tržanov, poleg stolnega župnika, odvetnika in notarja, menjavajo skoro vsako leto drugi odlični in neodlični zastopniki uradniške hirarhije odgovorne ali neodgovorne svoje službe in kjer niti dacar ali mitničar ob uhodni cesti ne prebije vseh dvanajst mesecev na svojem mestu. Kar je prirastenega, to ostaja; drugo pa je v vednem teku, in te menjave v osebji so najmenj tako važne tržanom kakor županova volitev, ali pa izpremembe štirih letnih časov. V prvem tednu, v prvih štirinajstih dneh poznajo vsacega; vedó, ima li penez ali dolgove; znajo, kolikokrat si preobleče srajco na teden, ali celó — po navadi ali dostojanstvu — na mesec; ugibljejo že, ako je novi prišlec samskega stanú, kdaj in kje se bo ženil, dasi natanko vedó, kje ima svojo staro, zapuščeno ljubico; prerokujejo — ako je novinec oženjen — kako se bo vêdla njegova soproga, katera še, Bog zna kje — perilo in posódo za selitev v za-boje spravlja; vedó celó, po koliko mesá se bo v tej novi rodbini na teden kupovalo in zauživalo in eventualno, koliko se ga bo plačevalo, koliko pa na upanje jemalo. Najtajnejše stvari niso več tajne, življenje vsacega leží v nekolikih dneh kakor odprta knjiga pred občinstvom. Za ónega pa, ki odhaja, ne menijo se mnogo; dva rečeta morda: »Škoda zánj!« a vsi drugi gotovo: »Bog ga nesi!« In tako se suče svet povsod jednako in povsod že stoletja in stoletja; vsaj misliti si ne moremo drugače!

A kdor pride, vsak najde nekaj sorodnega, vsak se udomači kakor »vinska trta«, po izrazu pesnikovem:

»Umni se privadi vsacega svetá,
In veséli najde veseljáke,
Bodi sto milj daleč, bodi si domá.«

Vse to velja o trgu Osredku, katerega nam iz gole pisateljske diskretnosti ni smeti imenovati s pravim imenom, o katerem pa vendar lahko povemo, da leží nekje v tesni naši domovini, in da ima vse vrline, a zajedno tudi vse slabosti, kolikor jih more imeti slovensko-kranjski trg.

Tukaj se je torej godilo, da sta lepega poletnega opóludne sedela dva gospoda na prostornem gostilniškem vrtu »pri Majarončku«,

kakor se je nazivala krčma, ter zauživala svoje mesečno naročeno kosilo. V nedeljo je bilo, in če bi že nova, elegantna oprava obeh gospodov ne bila pričala tega, nedvojbeno bi bilo to vendar sedaj, ko je točajka po govédini postavila pred gosta še krožnik z dvema kosa lepe obistne pečenke in skledico sveže salate. To je bilo samó v svetek tako!

»Marijanica, mênì četrtnko cvíčka!« velel je starejši izmed gospodov; »danes je nedelja! Zakaj bi si človek v nedeljo ne privoščil vinske kapljice?«

»Mênì pa — še jedno!« oglasil se je drugi, mlajši, in pomolil prazno steklenico točajki. »Prav pravite, gospod adjunkt, v nedeljo si tudi jaz rad kàj priložim«.

V tem je bil. starejši segel po pečenki, preobrnìl oba kosa ter lepšega položil na svoj krožnik, ostalega pa porinil tovarišu.

Iz navedenega je čestiti čitatelj že gotovo ugenil, da je bil starejši gospod imenitnejši, nego mlajši, ker je boljše kóse izbiral, in da si je on samó v nedeljo privoščil četrtnko vina; da pa o mlajšem ne bo mislil, da je vsak dan pri obedu izpil pol litra, treba povedati, da je to storil samó v nedeljo in praznik, ob delovnikih pa je bil zadovoljen s četrtnko.

Vendar to ravnanje ni bilo v pravem razmerji z dohodki in z dostojanstvom obeh gospodov in da se bo vse prav umelo, predstavimo takoj oba gosta čitatelju.

Starejši, katerega je bil tovariš prej nazval »adjunktom«, bil je res adjunkt, in sicer sodni adjunkt Zgaga, ki je v Osredku opravljal težavno in odgovorno službo kazenskega sodnika, ali kakor so kmetje: dejali »političnega dohtarja«. Mož ni bil več mlad, a velik, suh ter je nosil naócnike nad dolgim, malo krivim nosom, in gosto, svetlorjavo brado, katero je v jedno mer z desnico delil in gladi! na desno in levo. Ako je bil v družbi denašnjega svojega tovariša, in to je bilo skoro redno, ni se dal nazivati od drugih kar tako »adjunktom«, nego je vedno popravljal nazivatelja: »sodni, prosim, sodni adjunkt«, kajti tovariš njegov je bil tudi adjunkt, toda samó — »davčni«. Ta gospod — davčni adjunkt Oreh — pa je bil popolnoma nasprotstvo ónega sodnega adjunkta: mnogo mlajši, male, gibíčne postave, okroglega nežnega lica z majhnimi temnimi brkicami pod nosom. Tudi v značajih si nista bila slična; ali omenjamo naj samó jedne strani, katero je iz prizora pri obedu že vsak lahko sam ugenil. Sodni adjunkt je bil skop, tovariš njegov pa nič menj, kakor to. O prvem so po ysem trgu govorili, da nosi dve tretjini svoje plače in še več v

ljubljsko hranilnico, drugi pa je s svojo, prav za polovico manjšo plačo še jedenkrat tako dobro živel, nego óni, toda prihranil ni — niti vinarja.

A kakor povsod, tako tudi tu! Ta dva v marsičem tako nasprotna si možá sta se izvrstno razumevala in ljudje so govorili, da sta iskrena prijatelja.

»Kaj bomo pa večerjali, Marijanica?« vprašal je sodni adjunkt po končanem obedu, vrtèč zobotrebnik med prsti.

»Zrezek, bržolo — oh, srno imamo danes, srno!«

Zvečer gospoda nista bila stalno naročena, plačevati je bilo posebej in sproti, torej tudi dražja jed.

»Oh, srno, srno! Pojdite, pojdite, gotovo jo imate že tri tedne v polivki!«

»Ne, gospod adjunkt!«

»Sodni — adjunkt, Marijanica!« omenil je s srepim pogledom Zgaga.

»Prav sveža je, gospod sodni adjunkt!«

»Ali imate kaj drugega — za večerjo?«

»Ledvíce, jetra . . .«

»To ni nič, nič . . .«

»Klobase, suhe klobase . . .«

»Seveda! Vse leto stare! Béži, béži!«

»Vampe . . .«

»Oj, teh sem že sit!«

»Malo sira?«

»Črvivega — kaj ne?«

»Potem pa ne vem več!« deje Marijanica ter se šegávo namuzne.

»Morda imate kaj mrzlega — fižola?« — nasmehuje se Oreh.

»To bi bilo nekaj!« pritrđi Zgaga; »z jesihom in oljem.«

»Nimamo!«

»Prekleta krčma! Še jesti ne dobí človek za svoj, za drag denar!« zarohní sodni adjunkt.

»Kaj pa krompirja? Krompirja skuhajte!« sili Oreh.

»To se lahko zgodí!« pritrđi Marijanica.

»Izvrstno! Izvrstno!« deje Zgaga naglašujoč in zategujoč drugi zlog te besede. »Skuhajte mi deset krompirjev — nič menj — pa lepí, veliki morajo biti.«

»Kakor buče!« nasmeje se déklica.

»No, no, lej jo, sedaj se bo še posmehovala? Torej krompirja, da veš, Marijanica!«

»I Vi, gospod Oreh?«

»Oh, jaz bom pa srno jedel!« smeje se davčni adjunkt.

»Le kvarite si želodec!«

»Ni me skrbi!«

Oreh si je pri tem vil svojo cigareto ter čakal, da ga tovariš tudi pobara za jedno, kar se je redno zgodilo.

Tako so tekli dnevi tema možema. Žal besede ni bilo nikdar med njima, dobrosrčnost in radodarnost mlajšega se je že dolgo oklepala skoposti starejšega, kakor mehko vapno trdega kamena.

A denašnja nedelja je imela biti usodepolna temu prijateljskemu razmerju!

● Kratek popóludan, žgolenje ščinkovcev po košatih kostanjih na gostilničnem vrtu, par vóz napolnjenih z znanci, ki so drdrali po cesti mimo vrta, namenjen v bližnjo večjo vas na nedeljski izlet, vse to je vzbudilo v gospodu Zgagi nenavadno misel.

»Gospod Oreh, peljiva se kam!« dejal je hipno, in vlekel z desnico brado na desno in levo — v levici pa skrbno tíščal na klinček natakneni zadnji ostanek tovariševe cigarete.

»Peljiva se! Majaronček nama posodi voz in Cilo!«

»Voz in Cilo! Voznika ni treba; ta preveč zapije!« deje Zgaga.

»Troškov pa plačava vsak polovico!«

»To se pravi troške za voz in konja. Kar zapijeva, zapijeva vsak sebi,« hitel je Zgaga. —

Pol ure pozneje sta drdrala z veselimi srci po prašni cesti iz trga proti jedno uro oddaljeni veliki vasi Svetje. Majarončkova kobila »Cila« je sicer malo šepala, a iskra je bila navzlic starosti svoji; in še jedno čudno svojstvo je imela: velikih belih kamenov ob cesti ali kupov gramoza ni rada videla; v velikem ovinku se je ogibala tãjih stvari, in ker je tekel ob cesti na obeh krajih globok in širok jarek, to kobilino svojstvo ni bilo baš prijetno. Toda Oreh, ki je vozil, poznal je Cilo že dolgo, zato je sodni adjunkt popolnoma mirno prepustil usodo svojih kostij tovariševi izkušnosti.

V Svetji pri Klinarji sta našla večjo družbo, večinoma znancev, ki se je gostila z izvrstnim krčmarjevim vinom in ukusno ocvrtimi piščanci. Gostje so sedeli na vrtu ob nerodnih mizah in adjunkt Zgaga je pazno pregledoval vso družbo, predno je sédel in celó sedaj je zopet odmeknil stol ter planil kvišku: tam v ozadji je bil zazrl znano lice iz stolnega mesta, očito dobrega prijatelja, in hitel je tja.

»Oj, gospod Rus, Vi tukaj! To je lepo, to je izvrstno!« Tudi óni je naglo vstal in stisnil adjunktetu roko.

»Dà dà, pa samó nekoliko uric! Obiskal sem tu gospó Skalétovo in njeni dve gospodični«.

Rekši se obrne k trem damam, pri katerih je sedel in katere je bil Zgaga komaj opazil.

Predstavljanje se je hitro zvršilo in adjunkt se je v malo trenutkih čutil kakor karp v mlačni vodi. Ker je hitro prezrl situvacijo in uvidel, da sam pri vsi gostobesednosti, kakor mu je bila v taki družbi lastna, vendar ne bo zmagoval zabave vsem trem damam, izprosil si je dovoljenja, da predstavi še svojega tovariša. Predlog je bil z veseljem sprejet in družba je bila za ves popóludne spárjena: gospod Rus, najstarejši izmed gospodov, z gospó Skalétovo, sodni adjunkt z mlajšo gospodično Milko, hčerko prej imenovane, in davčni adjunkt z njeno sestrično, že skoro malo póstarno gospodično Sabino. Zgaga si je bil izbral zopet najboljši del, in Oreh je pobiral ostanke.

A zabava je bila »izvrstna«, tako da se je že mračilo, ko še sodnemu adjunktju niti na misel ni bilo prišlo, da bi se povrnil. Izpil je v svoji navdušenosti za mladega lepega dekleta poleg sebe celó dva vrčka piva, in to, ali kdo vé kaj, storilo ga je popolnoma gluhega in slepega ob opomnjah Orehovih, da bo noč, da nocoj ni meseca, da nimata svetilk, da se je treba vrniti. Šele ko so vstale dame, omajal se je tudi Zgaga. Ločili so se jako prijazno, in sodni adjunkt je obljubil, da kmalu obišče gospódo, ki se je bila za poletni čas nastanila pri Klinarji. Predno sta sedla s tovarišem na voz, prijel je gospod Rus Zgago pod pazduho in mu jovijalno in dobrovoljno šépnil na uho: »Držite se je, držite, gospod adjunkt! Ta ima groš — »dvajset do trideset, to je kar gotovo!«

»Oh — oh!« začudil se je óni: »Izvrstno, izvrstno!« ponavljal je potem, naglašujoč in zategujoč zopet drugi zlog.

Temno je bilo, ko sta se odpeljala; Oreh, sicer dobre volje, ali vendar malo v skrbeh zaradi cestnih kamenov in kupov gramoza, Zgaga pa ves vtopljen v sladke spomine in še slajše nade.

»Izvrstno izvrstno!« mrmral je časih.

»Kaj pa? Se li že veselite tistih deset krompirjev?«

»Ej, krompir, krompir! Kdo misli nánj? Zabava je bila izvrstna!«

»Vaša pač! Pa — krompir bo tudi dober! Škoda — premalo jih bo — deset!« roga se Oreh hudomušno.

Namesto odgovora ga Zgaga na pol nejevoljno, na pol prijateljsko dregne s pestjó pod rćbra; a Oreha je silno šégetalo, če se ga je kdo doteknil, in tako je tudi pod vplivom tega sunka kar v stran strepétal ter nehoté krepko nategnil vajeti na »hot«. Nesreča je ho-

tela, da se je v istem trenutku posvetil na levi strani ceste širok kup vapnenega peska, in učinek vsega tega je bil, da je Cila s krepkim skokom zavila na desno in z glasnim treskom se je voz prekopicnil v jarek; Oreh je pobiral kostí svojega rojstva na óni strani širocega grabna, Zgaga pa je visel kobilu na vratu, otepal z nogama po zraku ter glasno klical na pómoč: »Oreh, Oreh, za božjo voljo, kje ste? Primate Cilo, držite Cilo, da zlezem ž nje. Vrag me bo ugriznil ali pa ubil!«

Pa Cila ni čakala pomóci. Spela se je še jedenpot kvišku, potem pa skrivíla hrbet, urno uteknila glavo med prvi nogi in Zgaga je bil rešen svojih skrbij. Ležal je v mokrem, blatnem jarku poldrug seženj pred kobilu; glasen cmok in tožen stok je bilo jedino, kar je pričalo o tem naglem dejanji stare Cile. Napósled je Oreh izvlekel tovariša iz blata, in potem sta jela ogledavati voz in premišljati, kako bi ga spravila zopet na trdo cesto. A vspeh pregledovanja je bil žalosten: desno peró in oje je bilo strto! Zatorej ni bilo možno spraviti vozá domóv.

»Kako pa tudi vozite!« zaróhnel je Zgaga.

»Vrag! Vi ste krivi, zakaj ste me sunili!«

»Kdo Vas je sunil? Se Vam li sanja?«

»Vam se je menda sanjalo o — o — krompirji?«

»Mêni nič mari; kdor vozi, je odgovoren, kdor kaj poškoduje, mora tudi odškodovati. Mêni nič mari! Še mojo obleko mi boste plačali!«

»Oj — ta je lepa! Ali ne veste, kako sva zmenjena? Vsak pol — kakor v Kranji!« zavrnil je jezno in vendar malo boječe Oreh.

To bi bilo strašno, ko bi moral on sam škodo plačati. In proti vsi pogodbi in pravici!

»Meni nič mari do tega,« odreže se Zgaga; »le glejte, kako boste voz in konja spravili domóv, jaz grem peš!«

Rekši je odhajal v temno noč.

Oreh je poslal par robotih za tovarišem, potem pa ni dolgo premišljal. Izpregel je Cilo, zajahal jo in pustivši voz v jarku, od-dirjal domóv. Sodnega adjunkta bi bil še kmalu pohodil. . . .

Druzega opóludne sta sedela zopet na Majarončkovem vrtu pri obedu. Danes ni bilo pečenke, in Zgaga ni pil vina, Oreh pa navzlic sinočni nesreči četrtingo.

»Majaronček je poslal po voz in ga izročil kolarju in kovaču!« omenil je davčni adjunkt; »vsak — polovico!« pristavil je osorno.

»To bi bil têpec!« odrezal se je sodni adjunkt. »Tožite me, če hočete!«

»Ste li pametni? Ta stvar velja najmenj petnajst goldinarjev! Menite li, da denar kradem?«

»Jaz ga tudi ne! Kdor je kriv, je kriv — pa pomirite se, zabava je bila vendar — izvrstna, izvrstna!«

Pri tem je gladil kar krčevito svoje kotelete.

V srci davčnega adjunkta je kipel silen srd, ali mladi mož se je premagoval.

»Počakajmo!« dejal je sam v sebi, izpil zadnjo kapljico četrтинke cvička ter odšel v urad.

Štirinajst dnij potem je pomóčil krčmar Majaronček bel listek popirja Orehu, lakonično menèč: »Tu-le je račun!«

Oreh ni zinil besede, niti popirja razgenil; ampak vteknil ga je v žep. Da se račun poplača — bilo je še časa dovolj, kajti Majaronček ni bil siten; pobotal se je navadno sam z rokodelci in gospodom dajal odloga.

Oreh pa je le čakal prilike, da pripravi Zgago do plačila. Težko pojde, to je znal, toda upanja ni izgubil; vsak človek ima svoje slabe ure ali trenutke, zakaj bi se torej Zgaga ne omajal o priliki.

In slučaj, ta čudni, neumevni gospodar v dejanjih naših, nanesel je, da je v tistem času obólel sodni sluga Kveder. Adjunkt Zgaga je bil pozvedevši to, neznano zamišljen in malobeseden.

Tri dni, ko Kvedru nikakor ni hotelo odleči, ni zinil niti jedenkrat besedice: »izvrstno«, in zvečer še krompirja ni maral. Samó suh kruh je jedel.

Oreh pa ni hotel povpraševati po vzrokih te čudne izpremembe. Napósled se je Zgagi odvezal jezik.

»Ljubi gospod Oreh!« pričel je nekega večera. »Ali mi hočete storiti veliko uslugo? Vi znate molčati, spreten mož ste, lahko mi storite to ljubáv!«

»I, kaj pa?« deje Oreh radovedno.

»Glejte, od ónega za Vas tako nesrečnega večera« — Zgaga je naglašal besedo: Vas — »sem jaz jako srečen. Z gospodično Milko sem v tesnem, ljubezenskem razmerji in malo manjka, da nisem ženin njen«

»Oh, oh!« odprl je Oreh usta — »saj ne hodite nikdar tja!«

»Seveda ne — pa prihodnjo nedeljo pojdem! Ali véдите, to je vse tajno, silno tajno; nihče ne vé o tem; jedini sluga Kveder vé — on je nosil, ko je vročeval strankam v Svetji sodne odloke, gospodični Milki moje šopke — vsak teden po jednega; in Kveder zna molčati, zato še nihče ni zvedel o tem. Sedaj je pa obôlel in jaz moram poslati jutri važen šopek tja — jako važen, pisemce bo v njem — in v nedeljo pojdem jaz za njim tjekaj! Ali razumete?«

»Razumim! Vi torej hočete, da bi jaz nesel šopek tja?«

»Vi ali ne Vi! To je vse jedno; samó tjakaj mi spravite šopek v roke gospodični Milki!«

Zgaga je bridko vzdihoval, Oreh pa premišljujé zmajeval z glavo.

»To se lahko zgodí! Naš eksekutor pojde jutri v Svetje; to je zanesljiv, molčèč mož, pa čemu molčati, če bo v nedeljo po — Vašem mnenji — že vse jasno, vse očito?«

»V nedeljo — dà, a danes, jutri se mora molčati!«

»Dobro! Toda usluga, za uslugo! Vi plačate polovico troškov za popravo Majarončkovega vozá, in jaz polovico! Saj veste?«

»Gospod Oreh, Vi ste grozni! Nili to dovolj, da ne zahtevam od Vas odškodnine za novo svojo nedeljsko obleko? Ste li pozabili? Jaz ne! Torej Vam bodi odpuščeno — kar se pa tiče vozá — to je Vaša stvar! Jaz obžalujem, pa to nasprotuje pravnemu mojemu prepričanju. Jaz Vam pokažem razsodbe najvišjega sodišča, ministerijalne odredbe, državni zakonik, kazenski zakonik, celó govor o takih slučajih, toda molčiva! O obleki ne bom govoril, to Vam odpuščam, ampak voz — voz je Vaš! Pomislite sicer, koliko troškov imam že s šopki!«

Oreh je poslušal iz početka s srditim licem zgovornega tovariša. A proti koncu njegovega sermona se je davčnemu adjunktu zvedrilo lice, le nekaj zlobnega, hudomušnega se mu je posvetilo iz očíj.

»No, hvala lepa; jaz Vas ne bom več nadlegoval! Kje imate šopek in pisemce?«

»Vse je pripravljeno!«

Odšla sta v Zgagino stanovanje, in od tam je Oreh odnesel lep, svež šopek, v katerem je tičalo drobno pisemce, na svoj dom. Tam se je mudil nekoliko časa, a kmalu odšel s cveticami k eksekutorju, kateremu je zabičil, kako mu je ravnati, in komu mora oddati šopek.

Istega večera sta prijatelja sedéla skoro do polunočí skupaj, in Zgaga je dal celó za pol litra vina.« —

Pošta je prihajala v Osredok prav opóludne in pismonoša je samskim gospodom vročeval pisma kar po krčmah, kjer so sedeli pri obedu. Zato se je prikazal drugega dne po zadnjih dogodkih kar nenadoma na Majarončkovem vrtu ter izročil sodnemu adjunktu lepo kuvertirano in izborno parfumovano pisemce.

Zgaga je ostrmel, a takoj je védel, kaj in od kodi; v svoji sreči je podaril pismonoši bakren tolar za štiri krajcarje.

»Je že tu, odgovor je že tu!« šépnil je proti Orehu ter niti ni zapazil, kako čudno se véde mladi prijatelj. V jednomer je namreč gledal na desno in levo, kje bi bilo bliže do izhoda. Tudi klobuk je pomeknil pred sé in hitro natočil ostanek vina v kozarec; a izpiti ga ni mogel več.

Dva grozna, rjoventu podobna »ha! — ha!« zagrmela sta sodnemu adjunktu iz grla. Dve kokoši, ki sta se poleg mize kopali v pesku, vzleteli sta z glasnim krikom čez ograjo, in na dvorišči pred hlevom je zatulil prikleneni sultan.

Tudi Oreh je skočil kvišku ter v tem prebrnil svoj kozarec.

»Torej to ste deli v šopek — to, Vi — Vi —« Zgaga ni mogel dalje, ali pa ga je zavrnila misel, da je kazenski sodnik.

»Kaj? Pokažite!« deje nekako nesramno davčni adjunkt.

Oni vrže kos popirja prédenj; v tem mu je pa iz zavitka palo nekaj bankovcev, katere je hitro pobral.

Oreh je urno pogledal popir — Majarončkov račun o potrtem vozu, ki je zahteval petnajst goldinarjev. Spodaj pa so stale s ponarejeno Zgagovo pisavo, česar pa Oreh niti prečital ni, saj jih je bil sinoči sam napisal naslednje vrstice: Zajedno si usojam pokazati Vam račun o hudi nesreči, ki me je zadela ónega večera, ko mi je zasijala tudi največja sreča; — da sem videl in spoznal prvič — Vas!«

A pod temi vrsticami je stalo v nežni ženski pisavi, kar je Oreh tem pazneje čital: »Ker se bojim, da mi prihodnjič pokažete še račun o poslanih šopkih, usojam si istega tu poravnati. Trije šopki à pet goldinarjev — skupaj — petnajst goldinarjev. S tem je morda tudi nesreča pobotana!

Milka.«

»Oj — Vi — Vi —« kričal je Zgaga.

»Sedaj boste vendar plačali polovico računa!« deje s prejšnjo nesramnostjo davčni adjunkt, odmeknivši se nekoliko od mize. »Kje je pa poslani denar?«

»Tu, tu je, tu v žepu ga imam, Vi — slepar!« zadnjo besedo je le šepetal in potem sikal: »Vidite, šopki me veljajo samó po goldinarji jeden — jaz znam in umem kupovati — torej imam še vedno

dvanajst goldinarjev dobička! Pa — dvajset — trideset tisoč — o ti — nesramna duša! No, pa čakaj! Voz — samí plačajte, nì vi narja ne dobite in za obleko, za obleko se bodeva še srečala!« —

Od tistega dné naša dva junaka nista več skupaj obedovala, niti večerjala. Sodni adjunkt se je preselil v drugo krčmo, ker mu pa zvečer niso hoteli krompirja kuhati, zato se je dal premestiti v drug kraj. Davčnega adjunkta pa so tudi drugam poslali; z računom za voz je ostal na dolgu, kar mu je pa Majaronček z ozirom na to, da je bil »dober gost«, radovoljnim srcem odpustil.

Vila Slovinska.

Črtice o hrvatskem pesništvu v Dalmaciji XV.—XVIII. veka.

V tristoletni spomin rojstva Gunduličevega, zajedno v njegove smrti spomin dvestopetdesetletni. * dné 6. januarja 1588. † dné 8. decembra 1638.

Spisal A. Fékonja.

(Dalje.)

Razven lirskih, epskih in dramatskih proizvodov zaslužujejo v slovinski književnosti častno mesto še šaljive in vzbudljive pesmi, »v katerih se često kaže prava slika narodnega života in običaja.« Početnik v tej stroki pesništva je že M. Mařulić s smešno pesmijo svojo »Borba fratrov«. Mikša Pelegrinovič z otoka Hvara zložil je (pr. l. 1557) šaljivo pesem »Jegjupka« t. j. Egipčanka = Ciganka; in drugo takšno z istim naslovom: »Jegjupka« Andrija Čubranovič v Dobrovniku (l. 1527) na neko gospó, katera ga je, nemarajoča ga, bila bajè imenovala Egipčana (= Cigana). V Čubranovičevi »Jegjupki« se »sveti čistota in uglajenost jezika, a misli so vzvišene in nežne tako, da Gj. Palmotić in Iv. Gundulić nista se sramovala iž nje po cele rédke uvrstiti v svoje pesmotvore.« Stjepan Gučetić v Dubrovniku zložil je šaljivo pesem z imenom »Dervišiada« (ok. l. 1523.) in to slučajno zaprt v ječi, kjer ga je nekoč kneževa hči ugledavši ga imela za derviša (= turšk. meniha). V duhu »Jegjupke« je pozneje Ivan Parožić na Hvaru zložil povečjo pesem pod naslovom »Vlahinja« (= Valahinja), o kateri je bil N. Nalješković sodil: »Take je prilike, takoga uresa, rekal bih nje dike da su zgor s nebesa.« In napósled je še benediktinec Ig. Gjorgjić zložil krasno šaljivo pesem »Marunko oliti piesan verh jednoga Mljetcánina zatravljena u ljubavi s prigovorom«,